بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

بەپێی برگەی (1 و 5) لە ماددەی (56)ی یاسای ژمارە (1)ی ساڵی 1992 ی هەموارکراو، و لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم، پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق لەدانیشتی ئاسایی ژمارە (8)ی رۆژی 2010/5/11 بڕیاری دەرچوواندنی ئەم یاسایەی دا:

یاسای ژمارە (3)ی ساڵی 2010

یاسای دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوە و گوزارشتانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

دووەم: دەستە: دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێمدا.

سێیەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی دەستە.

چوارەم: سەرۆك: سەرۆکی دەستە.

ماددەی دووەم:

بەپێی ئەم یاسایە دەستەیەك دادەمەزرێ بە ناوی (دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق) کەسایەتی مەعنەوی و سەربەخۆیی دارایی و کارگێڕیی خۆی هەیە و لە ڕووی کارگێڕییەوە بەسەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەلکێ.

ماددەی سێیەم:

ئامانجی دەستە ئەمانەی خوارەوەیە:

یەکەم: پاراستن و چاککردنی ژینگە و پەرەپێدانی بۆ رێگە گرتن لە پیس بوونی و پارێزگاری کردن لە پاك و خاوێنی و جوانیەتی هەرێم.

دووەم: پاراستنی ژینگە و تەندروستی گشتی لە مەترسییەکانی چالاکی و کاری زیانبەخش بە ژینگە و مرۆڤ.

سێیەم: نەهێشتن و چارەسەرکردنی ئاسەوارەکانی چەکی کیمیایی و تەقیوەکان بە هاریکاریکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ پاککردنەوەی کێڵگەکانی مین و پاشماوەکانی چەك و تەقەمەنی کە دەبنە مایەی پیسبوونی ژینگەیی.

چوارەم: بەرزکردنەوەی ئاستی هۆشیاریی ژینگەیی و پتەوکردنی هەست کردن بە بەرپرسیاریەتی تاك و کۆمەڵ بۆ پاراستنی ژینگە و باشکردنی و کاراکردنی ڕۆڵی رێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و هاندانی ئەرکی خۆبەشین لەو بوارەدا.

ماددەی چوارەم:

دەستە بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی ئەم ئەرکانە لە ئەستۆ دەگرێت:

یەکەم: پێشنیاز کردنی سیاسەتی گشتی بۆ پاراستنی ژینگە لەپیس بوون و کارکردن لە پێناو چاککردنی جۆرەکەی و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیران بۆ پەسەند کردنی.

دووەم: دانانی پلانی ساڵانە و مامناوەندی و درێژخایەن بۆ پاراستنی ژینگە و چاککردنی.

سێیەم: دەرچوواندنی رێنمایی تایبەت بەدەسنیشان کردن و بەرزەفتیەکان و زانیاریی پێویستی ژینگەیی و چاودێری کردنی سەلامەتی ژینگە بۆ پرۆژەکان و سەلامەتی و دروستی جێبەجێکردنی ئەم رێنماییانە، لەگەڵ رەچاوکردنی بەڵێن و پەیمانە نێودەوڵەتیەکان بۆ پاراستنی ژینگە و یاسا کار پێکراوەکان.

چوارەم: ئەنجامدانی ڕوپێو و پشکنینەکانی پەیوەست بەپیسبوونی ژینگە و ئەو هۆکارانەی کە کاریگەرییان لەسەر سەلامەتی ژینگە و ئامادەکردنی نەخشە ژینگەیەکان هەیە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەت و لایەنە پەیوەندیدارەکاندا.

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: دەستە سەرۆکێکی دەبێ بەپلەی تایبەت و خۆی سەرۆکی باڵایەتی و بەرپرسە لەکارەکانی و ئاراستەکردنی سیاسەتەکانی و سەپەرشتی و چاودێری کردنی و هەموو بڕیار و فەرمان و رێنماییەکانی پەیوەندییان هەبێ بە ئەرکەکانی دەستە و دەستەڵاتەکانی و هەموو کاروبارێکی هونەریی و دارایی و کارگێڕیی بە پێی حوکمەکانی یاسا لەوەوە دەردەچن و بەسەرپەرشتی ئەو جێبەجێ دەکرێن و خۆی بەرپرسە لەبەردەم ئەنجومەنی وەزیراندا.

دووەم: ئەوەی بەسەرۆکی دەستە دادەمەزرێ دەبێ ئەم مەرجانەی خوارەوە لێ بێتە دی:

1- دەبێ لە هاوولاتیانی هەرێم بێت و دانیشتووی بێت.

2- دەبێ بڕوانامەی بەرایی زانکۆی بەلانی کەم هەبێ و لەبواری پسپۆڕییەکەی خۆی لێهاتوویی و شارەزایی هەبێت.

3- خوو و رەوشتی باش بێ و بەتاوانی جینایەت یان کەتنی لەکەدار بەشەرەف حوکم نەدرابێ.

4- بەشداریی لەو تاوانانە نەکردبێ کە دەستەڵاتی داپلۆسێنەر ئەنجامی دابن.

سێیەم: سەرۆك بەمەرسومێکی هەرێمی و لەسەر پاڵاوتنی لە ئەنجومەنی وەزیران دادمەزرێ.

ماددەی شەشەم:

یەکەم: دەستە لەم فەرمانگانەی خوارەوە پێکدێ و هەر فەمارنگەیەکیش لەوانە لەلایەن فەرمانبەرێکەوە بەرێوە دەچێت کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی لەبواری پسپۆڕی فەرمانگەکەدا هەبێ و، ژمارەیەك فەرمانبەر یاریدەی دەدەن:

1- فەرمانگەی کارگێڕی و دارایی و یاسایی.

2- فەرمانگەی هۆشیارکردنەوەی ژینگەیی و راگەیاندن.

3- فەرمانگەی کاروباری هونەری.

4- فەرمانگەکانی ژینگە لە پارێزگاکانی هەرێمدا.

دووەم: ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە بەهەماهەنگی لەگەڵ سەرۆکی دەستە هەر فەرمانگەیەك لەنوێ دابمەزرێنێت یان لێکیان بدات یان هەڵیان بوەشێنێتەوە، ئەمەش لەچوارچێوەی پێکهاتەکانی دەستە و بەپێی پێویستی کارەکانی.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: دەستە ئەنجومەنێکی دەبێ بەسەرۆکایەتی سەرۆکی دەستە و لەمانەی خوارەوە پێکدێ:

1- نوێنەری ئەم وەزارەتانەی خوارەوە کە لەپلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ:

أ- وەزارەتی ناوخۆ.

ب- وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار.

ج-وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

د- وەزارەتی پلاندانان.

هـ- وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان.

و- وەزارەتی تەندروستی.

ز- وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی.

ح-وەزارەتی سامانە سروشتیەکان.

ط- وەزارەتی کارەبا.

ی-وەزارەتی گواستنەوە و گەیاندن.

ك-وەزارەتی پەروەردە.

ل- وەزارەتی پیشمەرگە.

م- وەزارەتی رۆشنبیری و لاوان.

ن- وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئاینی.

2- أ- دوو ئەندام لەشارەزا و پسپۆڕانی بواری پاراستنی ژینگە بەبڕیاری سەرۆکی دەستە.

ب- نوێنەرێك لەلیژنەی پاراستن و چاککردنی ژینگە لەپارێزگاکانی هەرێم.

دووەم: سەرۆکی دەستە بۆی هەیە لەکاتی پێویستدا نوێنەری وەزارەتەکانی دیکە و ئەو لایەنانەش بانگ بکات کە بە وەزارەتەوە نەلکاون تا بەشداری لەکۆبوونەوەکانی ئەنجومەندا بکەن بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێ.

سێیەم: ئەنجومەن مانگانە کۆ دەبێتەوە و سەرۆك بۆی هەیە لەکاتی پێویست بانگێشت بۆ کۆبوونەوەی کتوپڕ بکات و بڕیارەکان بە زۆرینەی ژمارەی ئامادەبووان دەردەچن و لەبارێکدا گەر دەنگەکان یەکسان بوون ئەو لایەنە پەسند دەکرێ کە سەرۆك دەنگی بۆ داوەو، لەسەر ئەنجومەنیشە راپۆرتی ساڵانە لەسەر بارودۆخی ژینگە بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران بەرزبکاتەوە.

ماددەی هەشتەم :

یەکەم: لەهەر پارێزگایەك لیژنەیەك بەسەرۆکایەتی پارێزگار یا ئەوەی جێی دەگرێتەوە و ئەندامیەتی نوێنەری ئەو وەزارەتانەی کە لەبڕگەی یەکەمی ماددەی حەوتەمدا دەست نیشان کراون لەگەڵ بەڕێوەبەری فەرمانگەی ژینگە لە پارێزگا پێك دەهێنرێ و پێی دەگوترێ ((لیژنەی پاراستن و چاککردنی ژینگە لەپارێزگا)).

دووەم: ئەو حوکمانەی کە لەماددەی حەوتەمی ئەم یاسایەدا هاتوون سەبارەت بەکۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی دەستە لەسەر کۆبوونەوەکانی لیژنەی پارێزگاش پیادە دەکرێت.

ماددەی نۆیەم:

ئەرك و تایبەتمەندییەکانی پێکهاتەکانی دەستە بە پێڕەو دەسنیشان دەکرێن.

ماددەی دەیەم :

سەرۆکی دەستە بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاریی جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی یازدەم:

یەکەم: حوکمەکانی یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگە لەهەرێمی کوردستان ژمارە (8)ی ساڵی 2008 وەك خۆی جێبەجێ دەکرێ ئەگەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك نەبن و گوزارشتی ((سەرۆکی دەستە))ش جێگای ((وەزیر)) و گوزارشتی ((دەستە)) جێگای ((وەزارەت)) دەگرنەوە لە هەر شوێنێکی یاسای ناوبراودا هاتبن.

دووەم: کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی دوانزدەم:

پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی سیانزدەهەم:

ئەم یاسایە لە مێژووی بلاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێ.

محمد قادر عبدالله

(د. کەمال کەرکووکی)

سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

هۆیە پێویستەکانی دەرچوواندنی

بەمەبەستی پاراستنی ژینگە و پارێزگاری کردن لەتەندروستی گشتی و سەرچاوە سروشتیەکان و هەمە جۆری زیندەوەریی و بەدوا داچوونی ئەو هۆکارانەی کاردەکەنە سەر سەلامەتی گشتی و لابردن و چارەسەرکردنی ئاسەوارەکانی چەکی کیمیایی و ئەو ماددانەی کە دەبنە هۆی پیسبوونی ژینگە و، بەمەبەستی بلاوبوونەوەی هۆشیاری ژینگەیی و رۆشنبیری ژینگەیی لە هەرێمی کوردستان پێویستی کرد دەستەیەك دابمەزرێ تاکو ئەو ئەرکە بگرێتە ئەستۆ، بۆیە ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

تێبینی: ئەم یاسایە بەبریاری ژمارە 3 ی سالی 2010 لەلایەن بەرێز سەرۆکی هەرێمی کوردستانەوە دەرچوێنرا.